

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Рівненський відділ Українського географічного товариства

ТУРИЗМ: НАУКА, ОСВІТА, ПРАКТИКА

Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції
з нагоди 50-ої річниці створення Рівненського відділу
Українського географічного товариства
у Національному університеті водного господарства та
природокористування

УДК 338.483 (06)

**Друкується за ухвалою Вченої Ради
Національного університету водного господарства та
природокористування (протокол 5 від 29.05.2020 року)
Редакційна колегія:**

Головний редактор:

Мошинський В. С., д.с.-г.н., проф. (Україна, м. Рівне, НУВГП);

Співголови редакційної колегії:

Савіна Н. Б., д.е.н., проф. (Україна, м. Рівне, НУВГП);

Клименко М.О. д.с.-г.н., проф. (Україна, м. Рівне, НУВГП);

Заступник головного редактора:

Коротун С.І., к.г.н., доцент (Україна, м. Рівне, НУВГП).

Редакційна колегія:

Богдасаров М.А., д.г.-м.н., проф. (Білорусь, м. Брест, БДУ);

Боковець В.В., д.е.н., проф. (Україна, м. Вінниця ВНТЕІ КНТЕУ);

Ільїн Л.В., д.г.н., проф. (Україна, м. Луцьк, СЕНУ);

Кірвель І.Й., д.г.н., проф. (Польща, м. Слупськ, Академія Поморська);

Красовський К.К., д.г.н., проф. (Білорусь, м. Брест, БДУ);

Лико Д.В., д.с.-г.н., проф., (Україна, м. Рівне, РДГУ);

Любіцева О.О., д.г.н., проф. (Україна, м. Київ, КНУ);

Мальська М.П., д.е.н., проф. (Україна, м. Львів, ЛНУ);

Мальчик М.В., д.е.н., проф. (Україна, м. Рівне, НУВГП);

Мераб Халваші, к.і.н., доцент. (Грузія, м. Батумі, БДУ);

Олексін Ю.П., д.пед.н., проф. (Україна, м. Рівне, НУВГП);

Романів А.С., к.г.н., доцент (Україна, м. Рівне, НУВГП);

Гаврилова Я.К. заст. нач. упр. культури і туризму Рівненської ОДА (Україна, м. Рівне, Рівненська ОДА);

Руденко Л.Г., д.г.н., проф., (Україна, м.Київ, Інститут географії НАНУ);

Сущенко О.А., д.е.н., проф. (Україна, м. Харків, ХНЕУ);

Теребух А.А., д.е.н., проф. (Україна, м. Львів, НУ «ЛП»)

Ткаченко Т.І., д.е.н., проф. (Україна, м. Київ, КНТЕУ);

Шарвашідзе Г., д.пед.н., проф. (Грузія, м. Тбілісі, ТДУ);

Шоев Нуралі Наботович, д.пед.н., к.т.н. (Тажикістан, м. Дангарін, ДДУ);

Якевич І., д.н., проф. АП (Польща, м. Слупськ, Академія Поморська).

Рецензенти:

Калько А.Д., д.г.н., проф. (Україна, м. Рівне, МEGY);

Божук Т.І., д.г.н., проф. (Україна, м. Тернопіль, ТНПУ);

Кушнір Н.Б., к.е.н., проф. (Україна, м. Рівне, НУВГП).

Туризм: наука, освіта, практика. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції з нагоди 50-ої річниці створення Рівненського відділу Українського географічного товариства у Національному університеті водного господарства та природокористування (м. Рівне, 24-25 квітня 2020 р.) / редкол.: В.С. Мошинський, Н.Б. Савіна, М.О. Клименко, С.І. Коротун та ін. – Рівне: НУВГП, 2020. – 216 с.

Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імені, статистичних матеріалів та інших відомостей.

© Колектив авторів, 2020

© Національний університет водного господарства та природокористування, 2020

УДК 911

*Гуштан К. В.*Державний природознавчий музей НАН України
Екологічний коледж ЛНАУ, Львів, Україна*Божук Т. І.*Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка, Тернопіль, Україна**БІОТИЧНЕ РІЗНОМАНІТТЯ ПОЛОНИНИ БОРЖАВИ ЯК
ОБ'ЄКТА ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ**

Розглянуто можливості ознайомлення із рослинним і тваринним світом однієї із унікальних частин Українських Карпат.

Ключові слова: флора, фауна, Смарагдова мережа, полонина Боржава, туризм.

Possibilities of acquaintance with flora and fauna of one of the unique parts of the Ukrainian Carpathians are considered.

Key words: flora, fauna, Emerald Network, Borzhava mountain meadow, tourism.

Полонина Боржава – найдовша полонина Закарпаття, протяжність становить приблизно 50 км, пересічна ширина від 3 м, може досягати до 10 м. Її просторовий вигляд нагадує велику підкову, що оточує долину річки Боржава, а продовження її тягнеться на південний – схід через пасмо Полонини Кук [1]. Найвища точка полонини – гора Стій, висота якої складає 1681 м. Пригребеневі поверхні вирівняні, з окремими конусоподібними вершинами: Темнатик (1343 м), Великий Верх (1598 м), Магура-Жида (1518 м), Граб (1374 м), Гимба (1494 м) та інші. Масив складається в основному з флішу та вулканічних порід до складу яких входять: андезити, андезито-базальти та вулканічні туфи. Відмічаються місцями кам'яністі розсипи, стрімчаки та тимчасові виступи скельних порід. До висоти 1200-1450 м сягає пояс букових лісів, вище знаходяться полонини [2]. Гідрологічна сітка густа та розмірена, в неї входять численні потічки, річки та періодично діючі водотоки, найбільші з них: Латориця, Боржава, Вича та Ріка.

Основним ресурсом зеленого (екологічного) туризму виступає незмінене природне середовище. Зокрема, слід зазначити, що невід'ємною складовою зеленого туризму є споглядання різноманіття флори і фауни обраних локацій, з'ясування біологічного потенціалу.

Смарагдові об'єкти – це такі території, на яких ростуть види рослин, мешкають або перебувають тимчасово види тварин та знаходяться оселища (біотопи), що охороняються Бернською конвенцією, та відповідають іншим умовам, щоб територія могла отримати статус Смарагдового об'єкта. Таким чином, це ті види і оселища, які мають дуже високу міжнародну цінність, підтверджену

урядами 49 країн та Європейським Союзом, які підписали конвенцію. Полонина Боржава включена до Смарагдової мережі України (номер в реєстрі UA0000263), що є частиною всеєвропейської екологічної мережі територій; мають особливе природоохоронне значення [5]. Згідно Центру Даних «Біорізноманіття України» [6] для Полонини Боржави зареєстровано 123 види рослин, хребетних та безхребетних тварин. Зокрема, з них 7 видів внесені до охоронного списку згідно Бонської конвенції – це хрустан, лелека білий, підковик великий, підковик малий, пергач північний, нічниця війчаста, вухань бурий.

На полонині спостерігаються рідкісні види тварин та рослин, які знаходяться під охороною Закону України про «Червону книгу України» та міжнародним законодавством. Зокрема, влітку можна спостерігати: Тетрадонтофору блакитну (*Tetradontophora bielensis* (Waga, 1842)) (рис. 1) та Подалірія (*Iphiclides podalirius* Linnaeus, 1758) (рис. 2), що внесені до Червоної книги України.

Рисунок 1. Тетрадонтофора блакитна (*Tetradontophora bielensis* (Waga, 1842)) на полонині Боржава (© Гуштан Г. Г.)

Рисунок 3. Зелениця альпійська (*Diphasastrum alpinum* Holub, 1975) на полонині Боржава (© Гуштан Г. Г.)

Рисунок 2. Подалірій (*Iphiclides podalirius* Linnaeus, 1758) (© Гуштан Г. Г.)

Рисунок 4. Баранець звичайний (*Huperzia selago* Bernh. ex Schrank & Mart., 1829) на полонині Боржава (© Гуштан Г. Г.)

Стосовно раритетної складової рослин, то на Боржаві можна спостерігати локальні скупчення на скельних виступах популяції Зелениці альпійської (*Diphasiastrum alpinum* Holub, 1975) (рис. 3) та Баранця звичайного (*Huperzia selago* Bernh. ex Schrank & Mart., 1829) [3, 4] (рис. 4), які знаходяться під загрозою внаслідок антропогенної діяльності.

Крім того, що полонина Боржава є об'єктом охорони на міжнародному рівні, на її території є ще об'єкти, які знаходяться під охороною на місцевому рівні. Сюди належить гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення «Озеро на полонині Боржава». Статус надано для збереження декількох невеличких озер, які дають початок одному із витоків річки Боржави. Озера розташовані в сідловині на захід від вершини гори Гимба (масив Полонина Боржава) [7].

Рисунок 5. Кумка жовточерева (*Bombina variegata* (Linnaeus 1758)) на полонині Боржава (© Гуштан Г. Г.)

Рисунок 6. Тритон карпатський (*Lissotriton montandoni* (Boulenger, 1880)) (© Гуштан Г. Г.)

Фауна озера представлена наступними земноводними: Кумка жовточерева (*Bombina variegata* (Linnaeus 1758)) (рис. 5) та тритон карпатський (*Lissotriton montandoni* (Boulenger, 1880)) (рис. 6). Останній є ендеміком Карпатських гір.

Як бачимо, таке біотичне різноманіття, та ще й у поєднанні з ландшафтним, як це має місце на Боржаві, не може не приваблювати туристів. І в цьому випадку дуже важливо, як ніде інде, пам'ятати про цінність природи і високий статус її охорони, а екологічну туристичну діяльність необхідно спрямовувати у формат пізнавального і гармонійного контакту з унікальною природою.

Список використаних джерел:

1. Байцар А. Л., Байцар І. А. Верхня межа лісу в ландшафті Полонина Боржава, її охорона та оптимізація / А.Байцар, І. Байцар // Проблеми геоморфології і палеографії Українських Карпат і прилеглих територій. Збірник наук. праць. – Львів, 2016. – С. 32-38.
2. Байцар А. Л. Верхня межа лісу в ландшафтах Українських Карпат, її охорона та оптимізація / А.Байцар // Вісник Львів. ун-ту серія географ. Вип. 45.– Львів, 2014. — С. 166—177.
3. Гуштан К. В., Гуштан Г. Г. Деякі знахідки раритетних видів тварин, як перспектива створення нових об'єктів природо-заповідних територій у верхів'ї басейну річки Латориця // Природоохоронні, екоосвітні, рекреаційно-туристичні та історико-культурні аспекти сталого розвитку Розточчя. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю створення Яворівського національного природного парку (сmt Івано-Франкове, 4 липня 2018 року) – Львів: ЗУКЦ, 2018. – С. 112-114.
4. Гуштан Г.Г., Гуштан К. В. Деякі знахідки раритетних видів тварин, як перспектива створення нових природно-заповідних об'єктів у верхів'ї басейну річки Латориця та суміжних територій (Закарпаття) // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Екологія та природокористування в системі оптимізації відносин природи і суспільства» (присвяченої 110-річчю заснування Екологічного коледжу ЛНАУ, 4 жовтня 2018 р.); [за заг. ред.: Боруцької Ю.З., Костишин Е. І.]. – Львів: Екологічний коледж ЛНАУ, 2018. – С. 61-64.
5. Смарагдова мережа в Україні під ред. Проценка Л.Д. Київ Хімджест 2011. – 193 с.
6. <http://dc.smnh.org/biodiversity-data-centre.html>
[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%BE_%D0%BD%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D1%96_%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B0_\(5_%D1%88%D1%82.\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%BE_%D0%BD%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D1%96_%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B0_(5_%D1%88%D1%82.))

ЗМІСТ

1. ТУРИЗМ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

<i>Варава А.О., Гринасюк А.Р.</i> Аналіз діяльності управління культури та туризму Донецької області в умовах децентралізації влади в Україні	3
<i>Конарівська О.Б., Гордійчук А.О.</i> Зміни правил відпочинку в найбільш популярних туристичних напрямках – Єгипет і Туреччина у зв'язку з ситуацією в світі через пандемію COVID-19	7
<i>Конарівська О.Б., Терещук В.С.</i> Сутність та значення туризму ..	13
<i>Коротун С.І., Коротун О.П., Гамула Н.С.</i> Тенденції розвитку та оцінка конкуренції на туристичному ринку України	17
<i>Мазурок Д.С., Гринасюк А.Р.</i> Управління в сфері туризму в умовах децентралізації влади в Іваницівській об'єднаній територіальній громаді	22

2. МАРКЕТИНГ І МЕНЕДЖМЕНТ У СФЕРІ ТУРИСТИЧНИХ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИХ ПОСЛУГ

<i>Byelikova M.V.</i> The records management in the tourism: the marriott hotel net's acts during COVID-19 quarantine period	26
<i>Калько А.Д., Глушкова Т.С.</i> Аналіз практичного використання сучасних інтернет-технологій як засобу маркетингових комунікацій у сфері туристичного бізнесу	30
<i>Карнаушенко Т.В., Красномовец В.А.</i> Підходи до формування бренду міста	35
<i>Конарівська О.Б., Вітрук Н.О.</i> Порівняльна характеристика понять «аутстафінг» і «аутсорсинг» як ефективних технологій управління персоналом в сучасних умовах	38
<i>Конарівська О.Б., Мартинюк А.О.</i> Особливості японської системи управління персоналом	42
<i>Конарівська О.Б., Поровський О.Є.</i> Сутність управлінських рішень в менеджменті підприємств туристичного обслуговування	45
<i>Конарівська О.Б., Тишковець Ю.С.</i> Визначення поняття «лізинг персоналу».....	48

3. ІННОВАЦІЙНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ТУРИЗМІ

<i>Конарівська О.Б., Пухович М.Ю.</i> Сутність та значення інновацій в туризмі	51
<i>Конарівська О.Б., Романюк Д.Ю.</i> Сутність та види інноваційних технологій в готельному бізнесі	56
<i>Люсак А.В.</i> Використання ГІС для розвитку сільського зеленого туризму на територіях об'єднаних територіальних громад	61

4. ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ І ЙОГО РОЛЬ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ НАСЕЛЕННЯ

<i>Бєдункова О.О.</i> Позашкільна освіта як елемент громадського гідроекологічного моніторингу на базі НПП Деснянсько-Старогутський	64
<i>Громаченко К.Ю., Заяць З.В.</i> Розвиток сільського зеленого туризму у Шацькому районі Волинської області	67
<i>Гуштан К.В., Божук Т.І.</i> Біотичне різноманіття полонини Боржави як об'єкта зеленого туризму.....	73
<i>Зінько Ю.В., Мальська М.П., Горішевський П.А.</i> Навчально-освітнє забезпечення сільського туризму в Україні	77
<i>Коховец В.А., Зуев В.Н.</i> Экологическая тропа в парке «Поречье» (Пинский район, Беларусь)	85
<i>Тимошкевич А.С., Зуев В.Н.</i> Возможности организации экотуризма на территории биологического заказника «Еловский» (Ганцевичский район, Беларусь)	88

5. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК БАЗА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

<i>Коротун С.І., Корінець Д.А.</i> Дослідження музейної мережі Рівненської області	93
<i>Коротун С.І., Остапчук М.В.</i> Перспективні скансени Рівненської області	97
<i>Філіпович Є.О., Філіпович Ю.Ю.</i> Вивчення туристичного потенціалу відкритих земляних фортів Рівненщини	102
<i>Чир Н.В., Мельник А.В., Єрко І.В., Качаровський Р.Є.</i> Особливості автентичності Турійського району Волинської області	108